

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

MATEA PITANTI
ZAVRŠNI RAD

UTJECAJ INTERPRETATIVNOGA
ČITANJA NA RAZUMIJEVANJE
LEKSIČKOGA SLOJA TEKSTA KOD
DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Petrinja, rujan 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Matea Pitanti

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj interpretativnoga čitanja
na razumijevanje leksičkoga sloja teksta kod djece rane i
predškolske dobi**

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Vladimira Velički
SURADNICA PRI IZRADI ZAVRŠNOGA RADA: Božica Vuić, prof.

Petrinja, rujan 2017.

SADRŽAJ

SAŽETAK	4
SUMMARY	5
1. UVOD.....	6
2. RAZVOJ GOVORA.....	8
Povezanost govora i motorike	8
Faze razvoja govora u pripremnom predverbalnom periodu (od rođenja do 12 mjeseci)	10
Razvoj govora od prve do šeste godine	11
3. ČITANJE	13
Abecedno načelo.....	13
Preduvjeti za razvoj čitanja i pisanja	14
Važnost čitanja djeci	15
4. INTERPRETACIJA.....	16
Interpretativno čitanje	17
5. GOVORNA INTERPRETACIJA TEKSTA.....	20
Odnos interpretatora i publike	21
Interpretator pred publikom.....	21
6. ISTRAŽIVANJE: PRIMJERI IZ METODIČKE PRAKSE.....	22
Prva aktivnost: Interpretacija pjesme	23
Druga aktivnost: Interpretacija proznoga djela	26
7. ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	30
PRILOG 1	31
PRILOG 2	34
PRILOG 3	37
PRILOG 4	37
PRILOG 5	38
PRILOG 6	38
PRILOG 7	39
PRILOG 8	39

SAŽETAK

Ovaj završni rad govori o interpretativnom čitanju i njegovoj važnosti za razvoj razumijevanja semantičkog sloja teksta kod djece rane i predškolske dobi. Interpretativno čitanje utječe na razvoj djetetova govora i razumijevanje onoga što čuje u svim fazama njegova života, a posebno u predškolskoj dobi kada je većina djece ovladala predčitačkim vještinama i kada pokazuju interes za samostalno čitanje. S obzirom da interpretativno čitanje utječe i na razvoj djetetova govora, u radu je ukratko objašnjeno kako se djetetov govor razvija kroz nekoliko faza i kako je on usko povezan s razvojem motorike.

Interpretativno čitanje bogati djetetov rječnik te potiče dijete da počne koristiti riječi koje su bile u pasivnom rječniku. Da interpretativno čitanje utječe na razumijevanje leksičkoga sloja teksta kod djece rane i predškolske dobi, potvrđeno je istraživanjima u neposrednoj metodičkoj praksi. Na osnovi provedenih aktivnosti interpretativnoga čitanja lirske pjesme i ulomka proznoga djela može se zaključiti da interpretativno čitanje utječe na dječje razumijevanje literarnog teksta.

Ključne riječi: interpretativno čitanje, razvoj govora, predčitačke vještine, razumijevanje, leksički sloj teksta, poezija i proza

SUMMARY

This final work presents and represents interpretative reading and its importance for the development of understanding the semantic part of the text in children of early and preschool age. Interpretative reading influences on development of the child's speech and the understanding what the child hears in any phase of its life, especially in the preschool age when the most of children rule with the process of prereading skills. Considering that interpretative reading also influences the development of the child's speech, in this paper is given the explanation how child's speech can develop through several phases and how it is closely related to the development of the child's motorical abilities.

Interpretative reading enriches the vocabulary of children and encourages them to start to use words that were until now in passive language. It is also confirmed with researches, that interpretative reading influences the understanding of lexical text in children of early and preschool age. Based on the conducted activities of the interpretative reading of the lyrical poem and the excerpt of the prose work, it can be concluded that interpretative reading affects the child's understanding of the literary text.

Keywords: interpretative reading, speech development, pre reading skills, understanding, lexical text, poetry and prose

1. UVOD

Jezik je jedna od temeljnih odrednica u čovjekovu životu i utkan je u sve domene ljudskosti. Jednostavno je nemoguće zamisliti suvremeno ljudsko društvo (kao i mnoge zajednice, društva, civilizacije u prošlosti), a da se ne promišlja o njihovom jeziku i načinima komuniciranja. (I. Janković i T. Šojer, 2013.)

U početku evolucije ljudi su se sporazumijevali pokretima i krikovima, a tijekom razvoja neartikulirani krik prešao je postupno u artikulirani glas koji se ostvarivao u različitim kombinacijama, pojedinačno ili u sekvencama kao što su riječi, sintagme. Dakle, na govor se može gledati fiziološki i genetski kao na glasanje, tj. proizvodnju zvuka uz pomoć govornih organa i djelovanja zračne struje, a taj proces uočavamo i u životinjskom svijetu. Kao oblik čovjekova ponašanja, govor nužno ulazi i u problemsko područje psihologije, kada ga se proučava u sklopu cjelokupne čovjekove svijesti, osobito kognicije. Brunner smatra da govor ima vrlo bitan utjecaj na razvoj mišljenja i inteligencije, dok Whorf čak tvrdi da vrsta jezika kojoj je netko izložen utječe na njegovu kogniciju i ponašanje općenito. (Stančić-Ljubešić, 1994.) Autorica Pavličević-Franić (2005.) navodi kako se tome suprotstavlja švicarski znanstvenik J. Piaget sa sljedbenicima koji smatra da ovladavanje jezikom nije presudno za kognitivni razvoj, odnosno da jezik više slijedi proces mišljenja nego što na njega utječe. Jezik se kao organizirani sustav znakova i pravila može ostvariti u usmenom obliku (govornom) i pismenom obliku (pismeno). Napisano je moguće izgovarati, a izgovoreno zapisati. Govor je dakle, auditivno (zvučno) sredstvo, a pismo vizualno (vidljivo) sredstvo realizacije jezika.

Učenje materinskoga jezika u ranoj dobi odvija se u prirodnome komunikacijskome okruženju. Dijete jezik usvaja brzo i bez napora, prije svega motivirano potrebom da se sporazumi s okolinom u kojoj odrasta i živi. U tome razdoblju kad se dijete govorno razvija, njegovo jezično izražavanje sadrži elemente ugođe te spontane aktivnosti koju većina djece prihvaća s radošću. (Pavličević-Franić, 2005.)

Kada nauče govoriti, spremni su svladavati druge vještine koje su im potrebne za lakše komuniciranje. Čitanje je vrlo važno za djetetov život kao i govor jer pomaže djetetu u sporazumijevanju s drugima i u upoznavanju i spoznavanju svijeta u sebi i oko sebe. Komunikacijske vještine razvijaju se od najranije dobi, a prvi učitelji su

roditelji stoga je važno dijete poticati na igranje s knjigama, čitanje, prepričavanje, osmišljavanje priča ili pjesmica jer su to važni elementi u razvoju predčitačkih vještina i temelj odnosa prema čitanju koje dijete razvija. Čitanje uvijek mora biti zabavno, a djetetu treba dopustiti da samo istražuje i da samo pokušava pročitati riječ ili rečenicu ili ispričati priču. Čitanjem dijete bogati svoj rječnik i proširuje znanje koje je već prije steklo, a neke riječi koje je koristilo u pasivnom rječniku počinje aktivnije koristiti. Veliki značaj ima i interpretativno čitanje koje potiče predčitačke vještine kod djece predškolske dobi. Predčitačke vještine potrebno je razviti kako bi dijete moglo svladati vještinu čitanja. Interpretativnim čitanjem djeci se prenosi doživljaj književnoumjetničkoga teksta, ali se utječe i na djetetov razvoj govora, čitanja i bogaćenja rječnika te se potiče razvoj literarne komunikacije (Rosandić, 2005.).

2. RAZVOJ GOVORA

„Razvoj dječjeg govora je veoma složeni i suptilan proces, koji se odvija pod utjecajem mnoštva različitih čimbenika. Govor je socijalni fenomen i njegov je razvoj moguć isključivo u uvjetima ljudskog okruženja. Obitelj je najbliže i najprirodnije okruženje djeteta i zato ima najveću ulogu u procesu dječjeg razvoja, uključujući i razvoj govora.“ (Posokhova, 1999.)

Iako novorođeno dijete ne razumije govor odraslih, važno je da mu se počne govoriti od rođenja. Govor odraslih veoma je važan za razvoj djetetova govora zato što ga dijete sluša svaki dan i to je model po kojemu dijete uči govoriti te je važno komentirati ono što se s djetetom radi. Potrebno je djetetu obraćati se gledajući ga u lice, oči i sa smiješkom jer će dijete tako postupno početi primjećivati roditelje i odrasle osobe oko sebe, prepoznavati ih i razlikovati od drugih osoba. (Čudina-Obradović, 2003.) Važno je djetetu govoriti o svemu što roditelj, odnosno odrasla osoba radi, o onome što dijete može vidjeti ili o onome što će roditelj s djetetom raditi. Dijete u razdoblju od 6. mjeseca života još uvijek ne može govoriti, ali razumije mnoge riječi. Potrebno je omogućiti djetetu da sluša razgovor ukućana te ga roditelji ako primijete da dijete razumije ili reagira na ono što čuje moraju hrabriti u tim pokušajima. (Čudina-Obradović, 2003.)

Povezanost govora i motorike

Ilona Posokhova u svojoj knjizi (1999.) navodi faze razvoja govora od rođenja djeteta do njegove šeste godine. Razvoj djetetova govora dijeli u faze po mjesecima kako se ono razvija i fizički s obzirom da je razvoj govora usko povezan s razvojem motorike kod djece i ljudi općenito.

Znanstvenici koji proučavaju dječju psihi i razvoj govora otkrili su veliko stimulativno značenje funkcije ruke. Istraživači Instituta za fiziologiju djece i adolescenata Akademije znanosti Rusije (Posokhova, 1999.) dokazali su da razina razvoja govora u djece izravno ovisi o stupnju formiranosti finih pokreta prstiju ruku. Na temelju istraživanja velikog broja djece otkrivena je sljedeća zakonitost: kada

razvoj pokreta prstiju odgovara dobi, razvoj govora također je urednoga razvoja. Kada razvoj finih pokreta zaostaje, također zaostaje i razvoj govora, čak i onda kada je opća (gruba) motorika dobro razvijena. M. Koljcova (Posokhova, 1999.) došla je do zaključka da se formiranje govornih centara u mozgu ostvaruje pod utjecajem živčanih impulsa ručnih prstiju.

Taj utjecaj manualnih pokreta na razvoj mozga bio je poznat u Kini još u II. st. pr. Kr. te se tvrdilo da igre prstima pomažu kod usklađivanja duha i tijela. Nakimosi Tokudziro, japanski liječnik, stvorio je ozdravljujuću metodu djelovanja na dlan i prste. On je tvrdio da djelovanjem na prste nadražujemo mnogobrojne receptore i šaljemo ozdravljjuće impulse po cijelom živčanom sustavu. Razvijanje fine motorike prstiju jedan je od važnih dijelova govorne stimulacije, a stimuliranje prstića može se započeti već nakon 6 -7 mjeseci djetetova života. Kod djece s posebnim potrebama stimuliranje može započeti mnogo ranije.

Svi ti pokreti moraju se obavljati veoma nježno i oprezno jer su dječje ručice osjetljive. Takve masaže i pokreti mogu se izvoditi sve do treće godine života. Nakon 9 mjeseci uvode se aktivne vježbe za prste ruku. Vježbe koje se izvode, biraju se s obzirom na dob i individualne sposobnosti djeteta. Pridaje se važnost aktiviranju prstiju obje ruke tako što se djetetu ponudi da okreće prstićima i dlanovima drvene kuglice, olovku s bridovima te da se što više bavi različitim ručnim radom (crtanjem, pletenjem, lijepljenjem, izrezivanjem, konstruiranjem, origamijem i sl.). U svrhu aktiviranja prstiju korisne su različite umetaljke, naljepnice, kocke za građenje, konstrukcijske igre, male figurice, krpene i drvene lutkice koje se stavljaju na prst, perle za nizanje, slagalice, vezice za pletenje i vezenje čvorova, dugmići, štapići za brojenje i konstruiranje, kuglice, itd. (Posokhova, 1999)

Vrlo dobru stimulaciju pružaju kratke ritmične dječje pjesmice koje se prate pokretima prstiju, igre prstima „Sjene životinja“. Kada dijete samo nauči slobodno praviti figurice (ptica, životinja i predmeta) prstićima, možemo mu ponuditi da odigrava male scene, prepričava kratke priče, samostalno kreira bajke koje se prate stvaranjem figura prstima i šakama ruku. Svrha je da se svaki pokret obavlja lako, bez napora i da vježbanje veseli mališana. (Posokhova, 1999) Dok dijete radi prstićima različite vježbice, kod njega se uspješno razvija fina motorika ruku koja pozitivno utječe na razvoj govora (šalje impulse uzbuđenja u govorne centre mozga),

ali ga priprema i za crtanje i pisanje. Šake postaju aktivnije, pokretljivije i fleksibilnije, nestaje ukočenost pokreta, a to će mu u budućnosti olakšati proces ovladavanja pisanja.

Faze razvoja govora u pripremnom predverbalnom periodu (od rođenja do 12 mjeseci)

Ilon Posokhova razvoj govora u pripremnom predverbalnom periodu dijeli u 4 faze.

Prva faza razvoja govora traje od djetetova rođenja do 8. tjedna i naziva se faza fiziološkog krika i refleksnog glasanja. Obilježja te faze su djetetova spontana glasanja koja odražavaju emotivno i fiziološko stanje bebe. U prvoj fazi još se ne radi o pojavi pravih govornih glasova, no ona je važna za cjelokupni govorni razvoj. Tu počinje stvaranje prvih senzomotoričkih živčanih veza koje su važne za govor.

Druga faza razvoja govora traje od 8. do 20. tjedna djetetova života i popraćena je kvalitetnom promjenom krika, pojavom smijeha i gukanja. Beba svojoj majci na različite načine daje glasovne signale da je mokra, gladna, da je nešto boli ili joj nešto smeta. Istovremeno beba reagira na govor roditelja vlastitim glasovnim reakcijama. U početku izgovara kratke glasove, oponašajući intonaciju odraslih, a kasnije se te reakcije produljuju, postaju ritmičnije i intonacijski složenije.

Treća faza razvoja govora traje od 16. do 20. tjedna do 30. tjedna djetetova života te se u toj fazi pojavljuju glasovne igre i brbljanje. Postupno se pojavljuje početno slogovno glasanje (maa, taa, baa) koje kasnije prelazi u slogovno brbljanje koje se sastoji u ponavljanju slogova uz kontrolu sluhom. Taj period nosi sa sobom veliku važnost u govornom razvoju, jer se ostvaruje spajanje odvojenih glasova u glasovne sekvence na temelju kojih se gradi govor.

Četvrta faza traje od 20. do 25. tjedna do 50. tjedna života i prati ju aktivno slogovno brbljanje. Upravo sada, u ovoj fazi, prema svojim akustičnim kvalitetama, glasovi dječjeg brbljanja počinju podsjećati na prave glasove materinskog jezika. To se ostvaruje putem kontroliranog ponavljanja istoga sloga (ma-ma, ta-ta, ba-ba, pa-pa).

Razvoj govora od prve do šeste godine

Tijekom prve godine života posebno se intenzivno razvija intonacijski element govora u povezanosti s emocijama, gestama i mimikom. Priprema se glasovna baza govora i razumijevanje te se na temelju toga pojavljuju prve smislene riječi. Nakon što je dijete napunilo jednu godinu i izgovorilo svoju prvu smislenu riječ, razvoj govora se prati prema broju riječi koje dijete upotrebljava. Podatci o prosječnom broju riječi u aktivnom rječniku djece različitog uzrasta dobiveni su opet zahvaljujući nekim majkama-lingvistkinjama iz cijeloga svijeta koje su iz dana u dan od rođenja svojih beba maksimalno precizno i pomno bilježile njihov govor. Tako se došlo do saznanja da normalno jednogodišnje dijete vlada s nekolicinom riječi, dvogodišnje s oko 200-300 riječi, a trogodišnje sa 1500-2000 riječi. To vodi teoriju da se bogatstvo dječjega rječnika intenzivno razvija. (Posokhova, 1999)

Svaka osoba, pa tako i dijete ima dva rječnika – pasivan i aktivan. U pasivan rječnik se ubrajaju riječi koje dijete zna, ali ih ne upotrebljava u svom govoru. To su uglavnom „odrasle“ riječi, odnosno riječi koje koriste odrasle osobe, a koje djetetu još nisu dostupne. Veliku važnost ima aktivan rječnik djeteta, odnosno broj riječi koje dijete stvarno upotrebljava u svojem govoru i razumije njihovo potpuno značenje. Prema veličini aktivnoga rječnika često se procjenjuje mentalni razvoj.

U drugoj godini života, govor se sastoji od pojedinih riječi (imenica i glagola) koje je dijete usvojilo iz govora odraslih osoba (mama, tata, deda, baka, auto, medo, itd.) ili je stvorilo samo (am-am, ku-ku, bi-bi). To se osobito odnosi na prvu polovicu (12-18 mjeseci), a u drugoj polovici druge godine dijete samo počinje spontano povezivati dvije riječi i stvarati svoje prve rečenice („Daj auto!“, „Ne jesti!“, „Gdje mama?“).

Nakon navršene dvije godine dijete upotrebljava u svom govoru rečenice koje su sastavljene od 2 do 3 riječi. Nastavlja se i intenzivni razvoj razumijevanja kod djece. Dvogodišnji mališan razumije mnogo više nego što može samostalno izreći. Izgovor većine glasova još je uvijek nejasan. Dijete ne veže riječ za uvijek istu stvar ili predmet, već za ono što mu je u tom trenutku zanimljivo, važno i privlačno. Ta pojava je tipična za djecu od godinu dana do dvije i pol godine te se postupno smanjuje i nestaje kad se dječji rječnik obogatio novim riječima. (Posokhova, 1999)

U dobi od 2. do 6. godine izgovor glasova postaje razumljiv i jasan, rječnik se veoma obogaćuje i govor postaje gramatički ispravan. Od 2,5. do 3. godine dijete dobro razumije kratke priče i bajke. Od 4. do 6. godine razumije složene proširene rečenice, usvojilo je značenje većine gramatičkih kategorija pa ih uporablja i u vlastitom govoru. Starije predškolsko dijete vlada uspješnim govornim sporazumijevanjem sa svojom okolinom, ali razvoj govora se nastavlja i dalje. Rječnik se i dalje aktivno bogati novim riječima, usvajaju se složenije gramatičke strukture. Tijekom razdoblja ranog i predškolskog djetinjstva stvorio se temelj za ovladavanje daljnjim govornim vještinama – čitanjem i pisanjem. (Posokhova, 1999)

Mira Čudina-Obradović u svojoj knjizi (1996) opisuje zašto je važno pričanje djeci u drugoj i trećoj godini života. Slušanje i sudjelovanje u pričanju priče kod male djece je od velike važnosti za njihov govorni i predčitački razvoj. Djeci je prirodnije da priče dolaze iz usta živih ljudi koji opisuju „prave“ događaje nego da one izviru iz teksta i slike u slikovnici. Uz to, pričanje priče usmjerava djetetovu pozornost na slušanje riječi i glasova jer će im to kasnije pomoći da čuju riječi i glasove kad budu učili čitati naglas i u sebi.

Dijete je u obitelji okruženo govorom, a o kvaliteti i oblicima roditeljskoga govora ovisi dječji govorni razvoj, razvoj rječnika i laki prijelaz na razumijevanje pisanoga teksta. Na razvoj djetetova govora i pismenosti utječe ponajprije količina govornih obraćanja djetetu, količina roditeljskih pitanja koja potiču djetetovo izražavanje i obogaćivanje izražavanja. Važnost nosi i poticajnost obiteljske okoline koja se često smatra glavnim elementom djetetove uspješnosti u govornom i čitačkom razvoju, a kasnije i u školskome uspjehu. Na djetetov razvoj čitanja utječe i kvalitetna opremljenost doma knjigama, časopisima i priborom za čitanje i pisanje. Važna sastavnica je i dostupnost tih materijala djetetu na svakome mjestu i u svako vrijeme. Brojna su istraživanja pokazala da čitanje djetetu ili uobičajeno „čitanje za laku noć“ nema utjecaja na razvoj djetetova rječnika, zanimanja za čitanje ili kvalitetan razvoj čitačke vještine kao što ga ima zajedničko čitanje slikovnica i knjiga uz razgovor i objašnjavanje teksta i to najviše kad se zbiva u toplu ozračju zajedničkoga uživanja.

3. ČITANJE

Čitanje je složena vještina koja se bazira na jezičnim sposobnostima i uključuje aktivaciju mnogih znanja i sposobnosti kao što su jezično-govorne, vidne, slušne i spoznajne. Cilj čitanja je razumijevanje pisane poruke. Da bi moglo razumjeti napisano, dijete mora prije svega vidjeti grafem (slovo), povezati ga s fonemom (glasom), izdvojiti glasove u riječima, spojiti ih u smislenu cjelinu i razumjeti napisanu riječ. (Andrešić, 2010.) To je doživljajno-spoznajni proces jer čitati znači doživljavati, aktivirati osjećaje i asocijacije te logički povezivati, zaključivati i uspoređivati.

Čitanje kao vještina, psihološki proces i najnovija evolucijska prilagodba živčanog sustava potrebama komunikacije i kulture proučava se odavno. To je vještina bez koje moderni čovjek ne može i važno je usvojiti je u dječjoj dobi jer na toj vještini počiva u velikoj mjeri djetetova spoznaja svijeta i mogućnost budućega profesionalnog osposobljavanja. (Čudina-Obradović, 2014.) Kada je dijete sposobno dešifrirati velik broj nepovezanih riječi u minuti, ono je svladalo tehniku čitanja te može brzo i glatko dešifrirati riječi, a to je prvi korak do dobrog čitanja. Dobro čitanje je ono što se naziva „glatkim čitanjem s razumijevanjem“, a to znači da je dijete sposobno brzo i glatko dešifrirati riječ, a da pritom njegova pozornost nije usmjerena na pojedinačna slova i glasove nego je ponajprije usredotočeno na značenje i smisao onoga što čita. Takvo će čitanje biti brzo, bez poteškoća i napora, izražajno s naglašavanjem pravih riječi u rečenici i s normalnom govornom melodijom. Važno obilježje zreloga čitača je da prepozna vlastite pogreške u čitanju kao nelogičnost u sadržaju i da je sposoban ukratko prepričati ono što je pročitao te odgovoriti na pitanja o likovima, radnji, poruci ili značenju pojedinih riječi u tekstu.

Abecedno načelo

Roditelji, nestručnjaci i samo dijete smatraju da je dijete naučilo čitati kada je svladalo abecedno načelo, tj. povezivanje slova s glasovima i kada povezivanjem

glasova uspješno dešifrira riječ, no to nije čitanje već samo ovladavanje tehnikom čitanja i dešifriranja. Sve donedavno se smatralo da je to granica između onoga što dijete stječe kao predčitačke vještine i da će i dalje lako i brzo napredovati u čitanju po bilo kojem školskom programu. No suvremena istraživanja pokazuju da se potpuni razvoj glasovne osjetljivosti događa upravo kad dijete počne primjenjivati abecedno načelo, tj. povezivati glas s određenim pisanim znakom – slovom. Zato se danas sve više naglašava da i „učenje slova“ i zamjena slova glasovima pripada vještinama predškolskoga razdoblja. (Čudina-Obradović, 2003.) Primjena abecednog načela početak je čitanja, u stvari to je usvajanje tehnike čitanja. Čitač početnik usvaja abecedno načelo kad zapamti kojemu slovu odgovara određeni glas i kad prema tom načelu pretvara pisanu riječ u izgovorenu. To je dekodiranje ispočetka sporo i mukotrpno i zahtijeva velik dio pozornosti i kognitivnoga čitačeva kapaciteta. Kasnije se vještina čitanja uz kontinuiranu vježbu pretvara u sposobnost čitanja koja se između ostaloga, prepoznaje i po sposobnosti čitača da razumije pročitano na denotativnoj, a kasnije i na konotativnoj razini.

Preduvjeti za razvoj čitanja i pisanja

Iako su čitanje i pisanje vještine koje dijete uči u školskoj dobi, da bi ono moglo nesmetano učiti i usvajati određena znanja potrebno je prije polaska u školu, odnosno već u predškolskoj dobi imati usvojene predvještine čitanja i pisanja, tj. predčitačke vještine. Danica Andrešić u svojoj knjizi (2010) navodi neke preduvjete koji su važni za nesmetan razvoj predvještina čitanja i pisanja u djeteta, a to su:

- uredan jezično-govorni razvoj
- sposobnost razumijevanja onoga što govori, govora drugih, razumijevanje sadržaja priče koji i samo može prepričati
- rečenica uredne gramatičke strukture
- lako uči pjesmice
- stvara i uočava rimu
- dobro pamti (pjesmice, priče, slike, događaje)
- ima urednu pažnju i koncentraciju

Vrlo je važno da dijete posjeduje sve preduvjete kako bi lakše ovladalo vještinom čitanja i pisanja u školi, a to mu pomaže da upotpunjuje i bogati svoj rječnik i dalje.

Važnost čitanja djece

U današnjem vremenu stalno se čuje koliko je važno da roditelj čita svojem djetetu. Čitanje je važna aktivnost i za djecu u drugoj godini života jer uspostavljanjem rutine čitanja knjiga djetetu u ovoj ranoj dobi se pomaže da ono rano osvijesti važnost čitanja. Također se uspostavlja i rutina koja će trajati i onda kada dijete samo postane čitač. (Apel i Masterson, 2004.) Kod starije djece koja već razumiju riječi i koja se mogu koncentrirati na čitanje, slikovnice treba zamijeniti knjigama. Čitanje knjiga maloj djeci također pomaže da bolje razumiju važnost redoslijeda nekog događaja u pričanju priča i da se priča mora razvijati u određenom logičkom i vremenskom redoslijedu.

Kada se čita o obiteljskom zbivanju ili se iznova čita knjiga koju je dijete čulo već nekoliko puta, poticajno je zaustaviti se i pitati dijete što se dalje dogodilo. To mu omogućuje da uoči da se određena zbivanja odvijaju određenim redoslijedom. Ponekad je zabavno ponuditi pogrešan odgovor kako bi ga dijete ispravilo. Takva mu iskustva pomažu da promišlja, a zatim priča o doživljenim zbivanjima logički i u vremenskom slijedu. Također je važno čitati i djeci predškolske dobi jer oni tada mnogo uče o knjigama i o tome kako se njima služiti. Promatrajući odraslu osobu koja im čita uče kako držati knjigu, kako okretati stranice, gdje je prva stranica i kako čekati da završi čitanje stranice prije nego okrene sljedeću. Kada im se čita i pokazuje prstom slike ili riječi na stranici, djeca uče razliku između slika i riječi. Knjiga postaje temom razgovora i za djecu predškolske dobi jer je to sve novo te oni moraju prvo ovladati time prije nego uzmu knjigu kako bi ju samostalno čitali. (Apel i Masterson, 2004.) Čitanje je također poticajno i za djetetov govorni jezik i za vještine pisanoga jezika. Čitanje proširuje njegov rječnik i omogućuje mu da nauči kako je istu stvar moguće reći na različite načine. Neke knjige imaju osobito djelovanje, npr. rimovani tekstovi, odnosno knjige s pjesmama za djecu. Višestruko čitanje pjesme može potaknuti dijete da samo počne tražiti odgovarajuću rimu prije

nego je odrasla osoba pročitao. Čitanje pjesama pomaže djetetu da se usmjeri na glasovni aspekt i zvučnost riječi našega jezika.

4. INTERPRETACIJA

Interpretacija djela pomaže u razvoju djetetova govora i bogaćenju njegova rječnika. Cilj interpretacije je da pronikne u umjetnički smisao djela, a glavni i najvažniji predmet interpretacije je književno djelo. Književno djelo shvaća se kompleksno, odnosno, ne svodi se samo na formu (nastajanje) kako misle neki protivnici interpretacije. Interpretacija obuhvaća inspiraciju djela, stvaralačku osobnost, povijesni kontekst te tradiciju. Nije sinonim za stilističku kritiku, već ima šire značenje, šire istraživačko polje te uključuje i stilističku problematiku djela te je postavlja u suodnos s drugim slojevima djela. (Rosandić, 2005.) Interpretacija traži razradu psihološko-spoznajnoga (gnoseološkog) aspekta. U razradi te problematike oslanja se na rezultate suvremene estetike koja se bavi fenomenom estetskoga doživljaja i estetske spoznaje. Svojstvo je književnoga djela, kao i djela iz područja drugih umjetnosti, da pobuđuje estetski doživljaj ljepote i ugone. Estetski je doživljaj slojevit proces u kojem se miješaju i udružuju emocionalni, fantazijski, misaoni i asocijativni spletovi.

Doživljavanje djela ostvaruje se u nekoliko faza:

- neposredna percepcija djela (čitanje, slušanje, gledanje – promatranje)
- reagiranje afektivnih mehanizama (oslobađanje emocija, asocijacija i vizija)
- racionalno reagiranje

Milan Ranković u knjizi Dragutina Rosandića (2005) navodi da pri oblikovanju estetskoga doživljaja osobito važnu ulogu ima primateljeva/primateljčina mašta: „Mašta ne samo da utječe na izazivanje estetskih doživljaja, nego je važna i za održavanje njihova intenziteta i napetosti – svojom sposobnošću da podigne značenje, uveliča predočenu situaciju, da životni sadržaj prenijet iz umjetničkog djela u intimnost primatelja gleda takoreći kroz teleskop.“

Interpretaciju djeci treba približiti uz puno gesti i mašte kako bi što duže ostali zainteresirani za to što se interpretira i kako bi napeto pratili tijek interpretacije. U tome važnu ulogu ima interpretativno čitanje.

Interpretativno čitanje

Interpretativno čitanje posebna je vrsta čitanja naglas kojom se iskazuje doživljaj književnoumjetničkoga teksta i taj se doživljaj prenosi slušateljstvu. Ta vrsta čitanja naziva se i estetskim (ekspresivnim, impresivnim) čitanjem, koje služi razvijanju estetske doživljajnosti i odgoju pjesničkoga (literarnoga) sluha. Interpretativno čitanje temelji se na pravilnome i razumljivome izražajnom čitanju, ali od interpretatora zahtijeva dodatan angažman, odnosno čitanje mora biti osmišljeno i doživljajno. Riječ je o težnji pojedinca da umjetnički tekst govorno oblikuje tako da vlastiti doživljaj javno iskaže pred slušateljima kako bi djelovao na njegove osjećaje. (Pavličević-Franić, 2005.) Interpretativno čitanje je prvi stupanj (prvi korak) u interpretaciji, ono rastvara svijet djela i potiče slušatelje/slušateljice na vraćanje tekstu i otkrivanje njegovih čarolija. S obzirom na namjenu, tj. zadaću koju preuzima u odgojno-obrazovnome procesu, interpretativno čitanje uključuje se u različite faze sata. Interpretativno čitanje utemeljuje se na pisanome predlošku, te njegovo ostvarivanje zahtijeva prijenos (prekodiranje) znakova pisanoga jezika u znakove govorenoga jezika, posebno u intonacijska sredstva. Interpunkcije se prenose u vrednote govorenoga jezika (stanke, uzlaznu i silaznu intonaciju, tempo, boju glasa, jakost). (Rosandić, 2005.) Interpretativno čitanje važna je aktivnost kod djece jer osoba koja čita svojim gestama i naglašavanjem riječi djeci pobliže objašnjava neke riječi, prenosi im neke osjećaje i emocije kako bi djeci što više približio tekst koji interpretira. Čitati djeci u što ranijoj dobi pomaže u širenju i bogaćenju njihovog rječnika. Riječi koje dijete nije često koristilo mogu prijeći u svakodnevnu djetetovu upotrebu ako se ta riječ djetetu približi i pojasni se njezino točno značenje. Djetetov pasivni rječnik može se prorijediti, a aktivni postati puniji i bogatiji. Također je važna i upotreba što raznolikijih riječi kako bi ih djeca što prije usvojila. Djeca kojoj se više čita puno prije razvijaju svoj govor i rječnik od djece koja nemaju mogućnost često sudjelovati u aktivnosti čitanja. Čitanjem se razvija i djetetovo razmišljanje i

mašta, pa tako i mozak i centri koji su povezani za govor. Djetetu treba dozvoliti da se samo okuša u čitanju, ako misli da je spremno samo nešto pročitati, no treba mu i pomoći i biti podrška u tome. Djeca kojoj se čitalo od malena prije će biti spremnija za školu i vještine samostalnog čitanja i pisanja. Tekst koji se djeci interpretativno čita mora biti primjeren njihovoj dobi i pripremljen na način da djeci bude što razumniji i zanimljiviji, a interpretator im taj tekst mora što bolje prenijeti i dočarati. Što u kontekstu vrtića znači da se odgojitelj za interpretativno čitanje književnoumjetničkoga teksta mora temeljito i valjano pripremati.

Rosandić u svojoj knjizi (2005) navodi neke zahtjeve koje interpretativno čitanje traži od interpretatora (govorne osobe), a to su:

- doživljaj teksta
- temeljito poznavanje svih slojeva teksta (sadržajnih – tematsko-motivskih, emocionalnih, misaonih, jezično-stilskih, vrstovnih)
- razumijevanje značenja svake riječi i svakoga znaka u pisanome tekstu i prijenos u govorni izraz
- poznavanje sintaktičkoga, ritamskoga i glasovnoga ustrojstva teksta
- poznavanje vrednota govorenoga jezika
- sposobnost zamišljanja (literarna imaginacija), uživanja i uspostavljanja kontakta sa slušateljstvom

Uz interpretatorove osobnosti čitanja važna je i priprema teksta koji će se interpretirati. Priprema teksta za interpretativno čitanje uključuje doživljajno poniranje u tekst, pounutarnjenje autorovih poruka i da interpretator dušom i srcem predosjeća svaku pjesnikovu riječ. Tuđu misao i osjećaj potrebno je adekvatno oblikovati i prenijeti drugome. (Rosandić, 2005.)

Postoji nekoliko faza te pripreme teksta, a to su:

1. *Prva faza* u kojoj učitelj/učiteljica proučava tekst, otkriva njegove umjetničke značajke (slojevitost poruka), čita kritičke tekstove o tekstu, naputke za čitanje ako su naznačeni uz tekst u čitanci-udžbeniku ili priručniku. Oni uz tekst navode stvaralačke poticaje za čitanje.
2. *Druga faza* obuhvaća interpretativno čitanje teksta u učionici/prostoru. Čitanje u učionici/prostoru (pred slušateljstvom-učenicima) ostvaruje se u

posebnim okolnostima, koje utječu na recepciju teksta. Za slušanje interpretativnog čitanja u razredu učenike pripremamo, a riječ je o psihičkim i komunikacijskim pripremama. Psihičke pripreme uključuju: buđenje zanimanja, stvaranje dispozicije i uspostavljanje koncentracije; dok komunikacijske pripreme obuhvaćaju: zauzimanje položaja tijela, fizičko opuštanje, tišinu u razredu i zatvaranje knjiga na klupama.

„Učenici slušaju tekst uz zatvorene knjige kako ne bi rasipali pažnju i kako bi čitač/interpretator lakše „zarobio“ slušatelje, poveo ih sa sobom. Ako su knjige otvorene, učenik nastoji provjeravati čitača/interpretatora oslanjajući se na tekst, a to raspršuje njegovu pažnju i remeti recepciju.“ (B. S. Najdjonov)

Rosandić u svojoj knjizi (2005) navodi i neka pravila za interpretativno čitanje koje se provodi u školi, ali neka od tih pravila mogu se upotrijebiti i u radu s djecom rane i predškolske dobi, a to su:

- tekst se čita kontinuirano, cjelovito (bez prekidanja)
- za čitanja teksta ne daju se nikakve dopunske obavijesti (leksičke, sadržajne, biografske) – sve obavijesti o tekstu daju se prije čitanja, u fazi motivacije
- učitelj/učiteljica stoji pred učenicima, „drži ih na oku“, povremeno pogledima prati njihovo reagiranje (u ovom slučaju odgojiteljica)
- izbjegava se šetanje po razredu/prostoru, neprimjereno gestikuliranje, neprimjerena intonacija
- ne upućuje nikakve primjedbe (upozorenja) učenicima/djeci tipa: slušaj, pazi, ne okreći se, ne razgovaraj...

Neka od tih pravila mogu se osim u školi provoditi i u vrtiću s djecom rane i predškolske dobi. Djecu je potrebno smjestiti tako da odgojitelj uspravno stoji ili sjedi ispred njih kako bi ga sva djeca vidjela i čula. Tijekom interpretativnog čitanja važno je da odgojitelj djecu što više zainteresira za ono što interpretira na način da im gestama i intonacijom što više približi tekst i nove riječi.

Čitač/interpretator djeci pripovjeda opisivanjem događaja, ali im radnju može dočarati i pripovjedati kroz sami lik. U čitanje može unositi elemente poistovjećivanja s likovima, ali ne može unositi repertoar svih izražajnih sredstava kojima raspolaže glumac na sceni. Ako se u tekstu pojavljuje više likova,

čitač/interpretator može govorno individualizirati sve likove (muške, ženske, dječje). (Rosandić, 2005.) Problem se javlja pri interpretativnom čitanju basne, gdje su likovi životinje i stvari. Neki interpretatori basni pokušavali su pri čitanju oponašati glasove (govor) životinja (kokodakanje kokoši, zavijanje vuka, pjev ptica, graktanje gavrana...), no ti pokušaji izazivali su komične učinke koji nisu u suglasju s tekстом i tako se iznevjeravao smisao teksta te su se metode morale promijeniti. Interpretator basne se pri čitanju ili pripovijedanju uživljavao u ljudske likove i situacije te je slušateljstvu prenosio ljudske poruke. Interpretatorovo čitanje proznih tekstova, kao i recitiranje poezije, pripadaju umjetnosti riječi, odnosno govornoj interpretaciji umjetničkoga teksta. Ostvaruju se i oblikuju istim sredstvima, na isti način i s istom svrhom. To je složen proces čija uspješna realizacija ovisi o nizu čimbenika. Najprije o vrsnoći napisane riječi koja se čitanjem interpretira, ali i o čitaču-interpretatoru, njegovoj vještini čitanja i sposobnosti uživljavanja u interpretaciju. (Pavličević-Franić, 2005.)

5. GOVORNA INTERPRETACIJA TEKSTA

Interpretator umjetničkog teksta ima cilj da slušaocima pruži svoj osobni doživljaj takva teksta i da im time izazove što intenzivniji i što puniji njihov doživljaj istog tog teksta. Tim putem interpretacija dobiva konačni i pravi smisao u svijesti onih koji je na taj način primaju. Intuitivno uranjanje u tekst izaziva u isto vrijeme težnju za što adekvatnijim govornim izrazom, i ništa od onoga što uvjetuje tu namjeru ne smije ostati izvan interpretatorova interesa. Kada se kaže da interpretator mora pružiti slušaocima „svoj doživljaj“ teksta, tada ističemo njegov osobni odnos prema onome što on interpretira te očekujemo da će i čin govorne interpretacije nastati iz osobne težnje pojedinca da na vlastiti način izrazi govornim sredstvima umjetnički tekst. Interpretacija kao govornoumjetnički čin mora sazreti u svijesti interpretatora na podlozi vlastitog odnosa. Da bi pod takvim uvjetom ovladao tekстом, pretpostavljamo da će prije svega i htjeti i moći prodrijeti s dovoljno sposobnosti u ono što je pisac htio kazati, da će ovladati njegovom mišlju. Novaković u svojoj knjizi (1980) tvrdi da samo interpretator s iskrenim stavom može stvoriti poveznicu

između pisca i publike i samo takav pristup može potpuno osloboditi njegove izražajne sposobnosti, dajući im pravi smisao i smjer.

Odnos interpretatora i publike

Čin interpretacije dovodi interpretatora i slušaoce u posebni odnos. Interpretator i njegova publika vezani su kao cjelina zajedničkim odnosom prema tekstu, stoga čitača-recitatora, kao i slobodnoga govornika, teško zamišljamo bez publike kojoj bi govorio. Pjesma, koju interpretator izvodi pred publikom lice u lice, traži i nalazi svoj učinak u njoj. Publika je često heterogena, a jednim djelom može biti i neupućena u ono čemu prisustvuje. Različiti uzroci mogu smetati interpretaciji da potakne u slušaocima ono što interpretator želi postići te on može osjetiti da teže prodići do slušalaca zbog nekih njihovih unutrašnjih otpora ili zbog njihova loša raspoloženja, ali on ne smije biti loše raspoložen. Novaković (1980) govori kako interpretator mora biti dorastao situaciji, mora biti sigurna poluga u susretu s publikom. O njemu uglavnom ovisi hoće li i na najraznorodniju publiku, kao i u kazalištu, zajednički ponijeti snaga umjetnosti same.

Interpretator pred publikom

Svaka je osoba jedinstvena i nema jednake navike, osobine i stav. Stav pred publikom često pokazuje i svoju drugu stranu. Neobičnije držanje može smetati koncentraciji slušalaca i unijeti pomutnju u njihov kontakt s govornikom. Također, fizički pokreti tijela kao „neverbalni“ tip komuniciranja, koji jače ili slabije prati govorenu riječ, očituje se različito. Tu se često pojavljuju geste kojima ne samo da se prati unutrašnji doživljaj, već se on i svjesno objašnjava. Geste sugeriraju ili upozoravaju te su uvijek povezane sa unutrašnjim pobudama. Posebno je zapažena gestikulacija rukama, ali su najfinije nijansirane kretnje lica te su u slobodnom govorništvu takvi pokreti jače izraženi.

U procesu čitanja-recitacije govorni umjetnik obraća se publici interpretirajući iz toga stava piščevu riječ, pa ni njegove kretnje ni njegovo općenito držanje ne smije

stršiti izvan takva odnosa. (Novaković, 1980.) Ne može se kontrolirati svaka kretnja, ali ona može biti samo nagoviještena jer su kretnje u svakom slučaju stalan vanjski izraz unutrašnjih pobuda stoga ponašanje treba biti prilagođeno radnji.

Na interpretatorovo držanje djeluje i upotreba bilo kakvog predloška, papira, knjige i slično. Ako čitač ima neki duži tekst, predviđeno je da može i sjediti dok čita. Duži tekst, pogotovo prozni, mora se čitati, ali svako kazivanje bez predloška ne samo što oživljava interes slušalaca, nego i zbog toga što interpretator u takvu nesmetanu kontaktu čita iz očiju publike potvrdu svoga uspjeha, osjeća njezino slaganje ili neslaganje, prima od nje pobudu.

Interpretativno čitanje u vrtiću zabavna je aktivnost koja je za djecu također i poučna. Ako je odgojitelj pripremio neki duži tekst za interpretirati tada sjedne ispred djece kako bi bio koncentriraniji i pokušava tijekom interpretativnog čitanja održavati kontakt očima s djecom. Ako odgojitelj interpretativno čita neki duži tekst, tada mu u tome pomaže predložak koji ima uz sebe. Kraću poeziju koju je odgojitelj ranije kvalitetno pripremio, djeci može interpretirati i bez predloška.

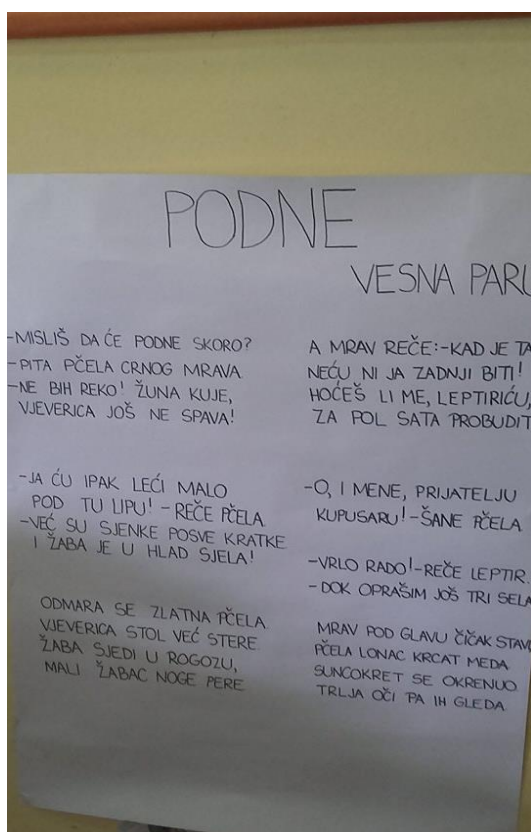
6. ISTRAŽIVANJE: PRIMJERI IZ METODIČKE PRAKSE

Na temelju cijelog teorijskog djela o tome kako je važan razvoj govora i čitanja kod djece, te koju važnost za djecu nosi interpretacija i interpretativno čitanje, u vrtiću je među djecom provedeno istraživanje. Istraživanje je provedeno na način da sam s djecom odradila dvije aktivnosti koje su usko povezane, ali opet i karakterno različite. Tim aktivnostima htjela sam istražiti i potvrditi koliko interpretativno čitanje zapravo utječe na razumijevanje teksta kod djece rane i predškolske dobi.

Za aktivnosti u vrtiću pripremila sam jedno prozno djelo, odnosno ulomak iz proznog djela Ivane Brlić-Mažuranić te pjesmu Vesne Parun.

Prva aktivnost: Interpretacija pjesme

Prva aktivnost koju sam pripremila je bila interpretacija pjesme Podne, autorice Vesne Parun. Tekst pjesme ispisala sam velikim tiskanim slovima na bijeli hamer papir te sam ga pričvrstila na zid sobe. Pozvala sam djecu na aktivnost te se pozitivno iznenadila što su sva djeca odlučila sudjelovati.

Slika 1. Tekst pjesme za interpretativno čitanje

Aktivnost nam je započela razgovorom o prirodi gledajući sliku koju sam također pričvrstila na zid sobe. Cilj tog razgovora mi je bio vidjeti koliko djeca zapravo znaju što je podne i koliko razumiju samu tu riječ. Na slici se nalazilo drveće, cvijeće te pokoja bubamara i pčela, a sve to je bilo pod okriljem sunca. Kroz razgovor s djecom shvatila sam da nekolicina njih već zna što znači sama riječ „podne“, a za one druge koji još nisu shvaćali tu riječ, pokušala sam dati objašnjenje: Riječ „podne“ označava sredinu dana. Ako se označava satima, podne je točno u 12:00 sati. Zato razlikujemo

riječi „prijevodne“ koja označava svo vrijeme od izlaska sunca do 12:00 sati i „poslijevodne“ koja označava svo vrijeme od 12:00 sati pa dok ne padne mrak.

Nakon što sam im objasnila što zapravo znači ta sama riječ, učinilo mi se da je još nekolicina djece shvatila što sam željela reći. Kada im je najvažniji pojam u pjesmi bio jasniji, s razgovora o slici prešli smo na interpretaciju same pjesme pod istim nazivom koju sam ranije pripremila na velikom papiru i pričvrstila da djeci bude pregledna.

U pjesmi se spominju pčela, mrav i leptir te sam kao dodatni materijal koji će mi pripomoći tijekom interpretacije pjesme, pripremila lutkice na štapićima. Recitirajući pjesmu koristila sam lutkice kao pomagače u trenucima kada su oni govorili u pjesmi. Djeci se to jako svidjelo i bilo im je zanimljivo slušati i promatrati. Mijenjajući intonaciju i jačinu glasa, pokušala sam djeci što bolje prikazati razgovor pčele, mrava i leptira. Nakon interpretacije pjesme razgovarala sam s djecom o tome kako im se pjesma svidjela te što im je bilo najzanimljivije, ali sam ih i pitala razumiju li sve riječi. Dvije djevojčice i jedan dječak rekli su mi da nisu razumjeli nekoliko riječi, ali da se ne mogu sjetiti koje su to riječi jer ih nisu do sada još čuli. Pitala sam ostale znači li to da oni razumiju sve riječi koje su čuli, na što sam dobila odgovor da nisu baš obraćali pozornost na riječi koje su im nepoznate. Odlučila sam pjesmu još jednom izrecitirati te sam im naglasila da pažljivo slušaju i posebno obrate pažnju na riječi koje su im nepoznate. Svojom interpretacijom i gestama te mijenjanjem jačine glasa pokušala sam im što bolje približiti nepoznate riječi. Tada sam opet razgovarala s djecom i pitala ih jesu li im sada sve riječi jasne, na što mi je jedna djevojčica odgovorila: *„Da, sada mi je jasno što znači riječ šane. Ti si teto šaputala dok si izgovarala tu riječ, znači li to šaputanje?“* Potvrdila sam njezino pitanje te je to značilo da sam svojom interpretacijom djeci uspjela pobliže pojasniti značenje nekih riječi.

Djeci se također svidjela moja interpretacija s lutkicama te sam ih pozvala da ponovno interpretiramo pjesmu, ali mi treba njihova pomoć. Dok sam ja interpretirala pjesmu, sporije i još jasnije, djeca su glumila s lutkicama i zajedno smo uživali u aktivnosti.

Slika 2. Interpretativno čitanje pjesme „Podne“ uz sudjelovanje djece i izrađenih lutkica

Tako smo pjesmu još par puta na isti način interpretirali te odlučili da svatko od njih nacrtaju nešto što su zapamtili iz pjesme i što im se posebno svidjelo.

Slika 3. Nakon interpretativnoga čitanja pjesme djeca crtaju što im se najviše svidjelo

Druga aktivnost: Interpretacija proznoga djela

Druga aktivnost koju sam pripremila djeci je bila također interpretacija, ali proznog djela, odnosno ulomka iz priče „Šuma Striborova“, autorice Ivane Brlić-Mažuranić. U ovoj aktivnosti su također sudjelovala sva djeca predškolske grupe, u dobi između 6 i 7 godina.

Aktivnost je započela prikazom slike neobičnih patuljaka koju sam ranije pripremila. Nekako sam povezala patuljke i Domaće koji se spominju u priči. Gledajući sliku neobičnih patuljaka razgovarali smo o tome znaju li oni gdje i kako patuljci žive, jesu li oni veliki ili mali, jesu li slični ljudima ili su neobična stvorenja.

Slika 4. Prikaz patuljaka o kojima se razgovaralo prije interpretativnoga čitanja ulomka

Slika 5. Djeca prije interpretativnoga čitanja ulomka proučavaju sliku patuljaka

S obzirom da su im patuljci otprilike već dobro poznati, odlučila sam interpretativno pročitati ulomak iz priče „Šuma Striborova“. Izabrala sam ulomak u kojem Domaći izlaze iz plamena i skaču, plešu po pepelu, pod policu, na stolicu. Također je u ulomku stajao i opis Domaćih kao malih mužića od jedva pola lakta.

Nakon interpretativnog čitanja ulomka, pitala sam djecu jesu li razumjeli što se u priči dogodilo, te su mi vrlo jasno odgovorili da je baka zapalila vatru i da su iz nje počeli skakati mali patuljci Domaći. Tada sam se ubacila s pitanjem razumiju li što znači riječ „luč“, no nisu znali. Shvatili su da je baka zapalila triješće, ali nisu razumjeli riječ „luč“, te sam im objasnila da je to iskra. Kada se triješće zapali tada nastaju iskre iz kojih se rasplamsava vatra. Također sam ih pitala sjećaju li se i što su Domaći imali na sebi, pa su mi rekli da su imali kapice. Na pitanje znaju li što su kožusi samo jedna djevojčica rekla je da ju to podsjeća na nešto kožno, da bi to mogla biti neka kožna jakna. A na pitanje znaju li što su opanci, nisu znali odgovoriti. Tada sam im ja objasnila da su opanci kožne pletene cipele, starinska obuća koju su prije ljudi nosili.

Kada smo razriješili sve nepoznate riječi, ponovno sam interpretirala ulomak, te su mi nakon interpretacije rekli da im je sada bilo malo lakše za shvatiti tekst. Kao aktivnost nakon interpretacije djeca su odlučila nacrtati ono što im se najviše svidjelo. Crteži su bili puni patuljaka s kopicama i opancima koji iskaču iz vatre.

Slika 6. Nakon interpretativnoga čitanja ulomka iz „Šume Striborove“ djeca crtaju patuljke

7. ZAKLJUČAK

Razvoj govora djeci je veoma važna stavka u životu. Govor je vještina sporazumijevanja i izražavanja želja i potreba koje imamo, a posebno djeca. Dok su djeca još mala i dok ne nauče pričati, odraslima je teže razumjeti što dijete treba. Djeca najviše uče pričati po uzoru na ljude koji se nalaze u njihovoj okolini. Oni su im najveći uzor za razvijati govor. Govor je usko povezan s motorikom. Dijete će imati bolje razvijen govor, ako mu je i motorika dobro razvijena, stoga razvijajući govor treba vježbati i razvijati djetetovu motoriku. Uz govor se vežu i vještine čitanja i pisanja. Kada dijete nauči govoriti tada je spremno učiti čitati i pisati. Znati čitati također je važno u djetetovu životu. Kada je dijete spremno dešifrirati određen broj znakova, tada je spremno naučiti čitati. Interpretativno čitanje ima veliku važnost u djetetovu životu. Tekst koji se interpretira važno je izraziti razgovjetno i razumno kako bi djeca što bolje razumjela o čemu se radi. U određenim tekstovima djeca neće razumjeti sve riječi te im je potrebno pojasniti riječi koje ne razumiju.

S obzirom na istraživanje koje sam provela u vrtiću, mogu reći da interpretativno čitanje utječe na razumijevanje teksta kod djece. Gestama, promjenom intonacije i ritma tijekom interpretativnoga čitanja dočarala sam djeci neke riječi koje nisu znali, ali su ipak shvatili o čemu se radi promatrajući mene. Važno je djeci unaprijed najaviti i razgovarati o onome što će se u pjesmi spominjati te odgovoriti na sva njihova pitanja.

Svaka interpretacija teksta donosi djetetu bogat rječnik te neko novo znanje i iskustvo koje će dijete samo moći iskoristiti.

LITERATURA

- Andrešić, D. (2010.). *Kako dijete govori?* Buševac: Planet Zoe
- Apel, K., Masterson, J. (2004.). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti*. Lekenik: Ostvarenje
- Čudina-Obradović, M. (1996.). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga
- Čudina-Obradović, M. (2014.). *Psihologija čitanja: od motivacije do razumijevanja*. Zagreb: Golden marketing
- Herljević, I., Posokhova, I. (2007.). *Govor, ritam, pokret*. (3. dopunjeno izdanje) Lekenik: Ostvarenje
- Novaković, N. (1980.). *Govorna interpretacija umjetničkog teksta*. Zagreb: Školska knjiga
- Pavličević-Franić, D. (2005.). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa
- Posokhova, I. (1999.). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*. Zagreb: Ostvarenje
- Rosandić, D. (2005.). *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga
- Velički, V. (2013.). *Pričanje priča – stvaranje priča*. Zagreb: Alfa
- Škarić, I. (2008.). *Temeljci suvremenog govorništva*. (3. izdanje) Zagreb: Školska knjiga
- Štanger-Velički, V., Blažević, B. (1999.). *Svjetiljke za dječju dušu*. Zagreb: Alfa

PRILOG 1

U rad prilažem pisane pripreme za aktivnosti koje su odrađene u svrhu istraživanja u vrtiću s djecom predškolske dobi.

Matea Pitanti

Dječji vrtić: Vladimir Nazor, Daruvar

Odgojitelj-mentor: Sunčana Landripet-Matić

Pisana priprema za izvođenje aktivnosti
Interpretacija pjesme: „PODNE“

U Daruvaru, 23. 5. 2017.

DOBNA SKUPINA DJECE: predškolska skupina

VRSTA DJELATNOSTI: interpretacija pjesme

ODGOJITELJ-SUSTRUČNJAK: Sunčana Landripet-Matić

DATUM IZVOĐENJA: 25.5.2017.

TEMA: Podne / interpretacija pjesme / razvoj govora i naizmjenične komunikacije

ZADAĆE:

- Tjelesni i psihomotorni razvoj
 - poticanje vještine rukovanja predmetima
 - razvijanje fine motorike šake i prstiju
 - poticanje razvoja vestibularne osjetljivosti
- Spoznajni razvoj
 - poticanje razvoja operativnog mišljenja
 - poticanje na logičko zaključivanje
- Govor i komunikacija
 - poticanje razvoja jezika i bogaćenje rječnika
 - početno čitanje i pisanje
 - razvijanje vještine naizmjenične komunikacije
 - poticanje kreativnosti i maštovitosti
- Moralni i duhovni razvoj
 - uvažavanje i poštivanje različitosti
 - tolerancija i solidarnost u komunikaciji s drugima

KONTEKSTUALNI UVJETI:

- SOCIJALNI: poticanje maštovitosti, naizmjenična komunikacija djece i odgajatelja, zajedničko dogovaranje i rješavanje problema
- PROSTORNI: Prostor uređujemo na način da svako dijete ima osigurano svoje mjesto u prostoriji u kojoj boravimo. Nadalje, prostoriju opremamo adekvatnim centrima gdje svako dijete ima mogućnost izbora; hoće li raditi individualno, u parovima ili većim skupinama. Aktivnost započinjemo razgovorom o tome znaju li djeca što je „podne“ prikazujući im sliku prirode u podne. Potom slijedi interpretacija pjesme koja je velikim i čitkim slovima napisana na veći papir kako bi sva djeca imala pristup tekstu, nakon čega s djecom razgovaram o onome što se spominjalo u pjesmi, sjećaju li se koje životinje se spominju te im objasnim pojmove koji njima nisu poznati. Zatim još jednom ponavljamo pjesmu, ali ovaj put uz sudjelovanje djece. U likovnom centru djeca će moći nacrtati nešto što im se najviše svidjelo u

pjesmi ili kako izgleda jedno njihovo podne; svako dijete prema vlastitim interesima bira što će nacrtati.

- **MATERIJALNI:** bojice, flomasteri, bijeli papir, slika koja prikazuje prirodu, odnosno podne

SREDSTVA I POMAGALA: papir, bojice, slika prirode, živa riječ odgojitelja i djece

METODE I METODIČKI PRISTUPI:

- Metode razgovora
- Metode izlaganja i demonstracije
- Metode frontalnog i individualnog rada
- Metoda crtanja i pisanja

PLANIRANI POTICAJI PO CENTRIMA:

- **CENTAR ČITANJA I PISANJA** – interpretacija pjesme
- **LIKOVNI CENTAR** – crtanje motiva iz pjesme Podne

PLANIRANE POTICAJNE AKTIVNOSTI ODGOJITELJA:

U ulozi odgojitelja planiram uvod u temu koju započinjemo razgovorom o tome znaju li djeca što je podne gledajući sliku prirode. Potom slijedi interpretacija pjesme; važno je temom, gestama, mimikom i artikulacijom zainteresirati djecu i pobuditi u njima želju za daljnjim sudjelovanjem.

ARTIKULACIJA SREDIŠNJE AKTIVNOSTI I NJEZIN SLIJED

- **UVOD:** Motivacija djece za temu razgovorom o tome što prikazuje slika i time djecu uputiti što znači riječ podne. Cilj uvodnog dijela aktivnosti jest zainteresirati djecu za glavni dio aktivnosti koji se odnosi na interpretaciju pjesme „Podne“.
- **SREDIŠNJI DIO:** Interpretacija već spomenute pjesme na način da mimikom, artikulacijom i vedrim ponašanjem animiramo djecu i potičemo ih da im pjesma bude zanimljiva.
- **ZAVRŠNI DIO:** Za završni dio pripremila sam razgovor o pjesmi i likovni centar gdje djeca imaju mogućnost izabrati što žele crtati.

PRILOG 2

Matea Pitanti

Dječji vrtić: Vladimir Nazor, Daruvar

Odgojitelj-mentor: Sunčana Landripet-Matić

Pisana priprema za izvođenje aktivnosti
Interpretacija odlomka proznog djela: „ŠUMA STRIBOROVA“

U Daruvaru, 23. 5. 2017.

DOBNA SKUPINA DJECE: predškolska skupina

VRSTA DJELATNOSTI: interpretacija odlomka proznog djela

ODGOJITELJ-SUSTRUČNJAK: Sunčana Landripet-Matić

DATUM IZVOĐENJA: 25.5.2017.

TEMA: Šuma Striborova / interpretacija proznog djela / razvoj govora i naizmjenične komunikacije

ZADAĆE:

- Tjelesni i psihomotorni razvoj
 - poticanje vještine rukovanja predmetima
 - razvijanje fine motorike šake i prstiju
 - poticanje razvoja vestibularne osjetljivosti
- Spoznajni razvoj
 - poticanje razvoja operativnog mišljenja
 - poticanje na logičko zaključivanje
- Govor i komunikacija
 - poticanje razvoja jezika i bogaćenje rječnika
 - početno čitanje i pisanje
 - razvijanje vještine naizmjenične komunikacije
 - poticanje kreativnosti i maštovitosti
- Moralni i duhovni razvoj
 - uvažavanje i poštivanje različitosti
 - odgovorno ponašanje prema drugima
 - tolerancija i solidarnost u komunikaciji s drugima

KONTEKSTUALNI UVJETI:

- SOCIJALNI: potiče se mašta djece, naizmjenična komunikacija djece i odgajatelja, zajedničko dogovaranje i razgovor o problemima
- PROSTORNI: Svako dijete sjedi na svojem mjestu u prostoriji u kojoj odrađujemo aktivnost. Prostoriju opremamo adekvatnim centrima gdje svako dijete ima mogućnost izbora želi li raditi individualno, u parovima ili većim skupinama.
Aktivnost ćemo započeti razgovorom o tome znaju li djeca razliku između dobra i zla, te kako se treba ponašati prema svojim bližnjima. Zatim slijedi interpretacija ulomka iz Šume Striborove (dio kada baka ostaje sama u kući žalosna i kada se iz vatre pojavljuju domaći). Nakon interpretacije razgovarat ćemo s djecom o ulomku da vidim jesu li shvatili o čemu se radi. Također ćemo raspraviti i riječi koje im nisu posve jasne te ako poželevmo možemo ponovno

interpretirati ulomak. Nakon drugog čitanja poželjno je da iskažu svoje mišljenje o ulomku i kažu što im se svidjelo ili što im se nije svidjelo i zašto. Poslije će svoje mišljenje i zanimanje o ulomku prikazati na papiru crtajući ono što ih se najviše dojmilo u priči ili će po izboru moći nacrtati kako su oni doživjeli domaće i njihov izlazak iz vatre.

- **MATERIJALNI:** bojice, flomasteri, bijeli papir, tempera

SREDSTVA I POMAGALA: papir, bojice, tempera, živa riječ odgojitelja i djece

METODE I METODIČKI PRISTUPI:

- Metode razgovora
- Metode izlaganja i demonstracije
- Metode frontalnog i individualnog rada
- Metoda crtanja, pisanja i slikanja

PLANIRANI POTICAJI PO CENTRIMA:

- **CENTAR ČITANJA I PISANJA** – interpretacija pjesme
- **LIKOVNI CENTAR** – crtanje motiva i doživljaja iz ulomka

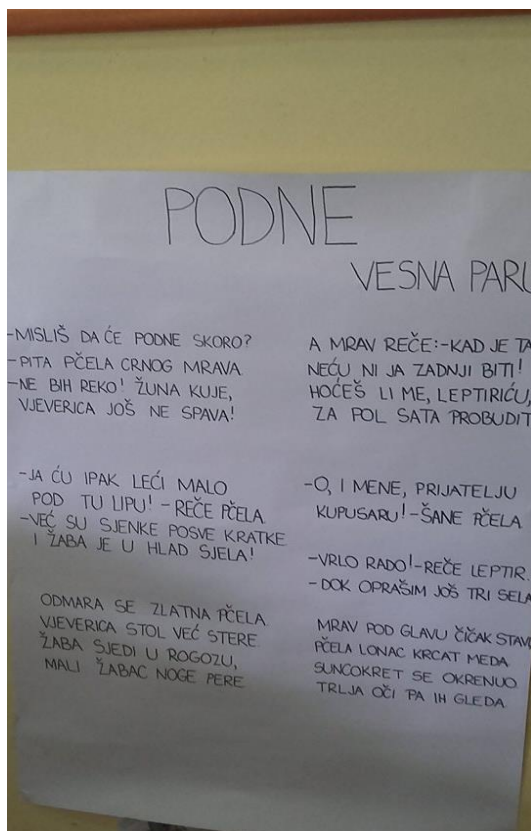
PLANIRANE POTICAJNE AKTIVNOSTI ODGOJITELJA:

U ulozi odgojitelja planiram uvod u temu koju započinjemo razgovorom o tome znaju li djeca razlikovati dobro i zlo te kako se treba ponašati prema svojim bližnjima. Potom slijedi interpretacija ulomka; važno je temom, gestama, mimikom i artikulacijom zainteresirati djecu i pobuditi u njima želju za daljnjim sudjelovanjem.

ARTIKULACIJA SREDIŠNJE AKTIVNOSTI I NJEZIN SLIJED

- **UVOD:** Motivacija djece za temu razgovorom o tome što je dobro, a što zlo i kako se ponašati prema članovima obitelji i prijateljima. Cilj uvodnog dijela aktivnosti jest zainteresirati djecu za glavni dio aktivnosti koji se odnosi na interpretaciju ulomka.
- **SREDIŠNJI DIO:** Interpretacija već spomenutog ulomka na način da mimikom, artikulacijom i vedrim ponašanjem animiramo djecu i što više ih zainteresiramo za interpretirani ulomak te suradnju u razgovoru.
- **ZAVRŠNI DIO:** Za završni dio pripremila sam razgovor o interpretiranom ulomku i likovni centar gdje djeca imaju mogućnost izabrati što žele crtati od onoga što smo u ulomku spomenuli.

PRILOG 3

Slika 1. Tekst pjesme za interpretativno čitanje

PRILOG 4

Slika 2. Interpretativno čitanje pjesme „Podne“ uz sudjelovanje djece i izrađenih lutkica

PRILOG 5

Slika 3. Nakon interpretativnoga čitanja pjesme djeca crtaju što im se najviše svidjelo

PRILOG 6

Slika 4. Prikaz patuljaka o kojima se razgovaralo prije interpretativnoga čitanja ulomka

PRILOG 7

Slika 5. Djeca prije interpretativnoga čitanja ulomka proučavaju sliku patuljaka

PRILOG 8

Slika 6. Nakon interpretativnoga čitanja ulomka iz „Šume Striborove“ djeca crtaju patuljke